DİNŞÜNASLIQ

UOT 297

Əkrəm Həsənov
ilahiyat üzrə fəlsəfə doktoru,
AMEA-nın Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar institutu
garibekrem@hotmail.com

İSLAM HƏMRƏYLIYININ AZƏRBAYCANDA MÜASIR TƏZAHÜRÜ

Açar sözlər: *İslam, həmrəylik, tolerantlıq,multukulturalizm, cəmiyyət*
Ключевые слова: *Ислам, солидарность, толерантность, мультикультурализм, общество.*
Key words: *Islam, solidarity, tolerance, multiculturalism, society.*

Həmrəylik, birlik, bərabərlik, tolerantlıq, multikulturalizm terminləri eyni mənanın müxtəlif formalarıdır. Hamısı birliyə, bərabərliyə, dözümlülüyə, müxtəlifliyə işarə edir. Bizim ölkəmiz tarix boyu bu terminləri özündə əhatə edən bir ölkə olub. Məhz tarixən dinimizin islam olması da bizdə olan bu anlayışları daha da gücləndirib. Azərbaycan xalqı dözümlü, mübariz, iradəli, həmrəy bir xalqdır. Biz tarix boyu insanlar arasında, dinlər arasında, məzhəblər arasında, millətlər arasında fərq qoymamışıq. Heç zaman başqalarının nemətlərində, başqa torpaqlarda, qonşu ərazilərdə gözümüz olmayıb. Əksinə tarix boyu bizə qarşı dözümsüzlük, bizə qarşı hücumlar, bizə qarşı haqsızlıqlar olunub. Bütün bunlara baxmayaraq bu gün Azərbaycan güclü bir ölkə kimi dünyada tanınır. Əlbəttə bütün bunlar qurbansız, itkisiz olmayıb. Müasir Azərbaycanı qurub indiki dövrə çatmasında böyük, misilsiz əməyi olan ümummilli lider Heydər Əliyev (Allah ona rəhmət etsin) dövlətçilik ənənələrinin əsasını qoyaraq möhkəmlənməsinə zəmin yaradıb. Ölkəmizdə əmin-amanlığın əsasını qurub. Bir ölkənin inkişafı üçün ən vacib amil də ölkədə sabitliyin, əmin-amanlığın olmasıdır. Məhz cənab prezidentimiz İlham Əliyev də ölkəmizdə Heydər Əliyevin xalqla bərabər təşkil etdiyi bu sabitliyi və əmin-amanlığı qoruyub saxlayır. Burada əsas faktor xalqdır. Xalq, camaat, insanlar, həmvətənlərimiz dünyanın hansı ölkəsində olmasından asılı olmayaraq Azərbaycan adlı doğma vətənlərini sevirlər, bütün dünya azərbaycanlıları ölkəmizdə bu sabitliyin daima olmasını ürəkdən istəyirlər və bunu əməli şəkildə də göstərirlər. Biz bu sabitliyin qorunması və davamı üçün var gücümüzlə çalışmalıyıq. Məhz cənab prezidentimiz İlham Əliyevin 2016-cı ili "Multukulturalizm ili" elan etməsi, ardınca da 2017-ci ili "Həmrəylik ili" elan etməsi bir daha bunu göstərir ki, biz özümüz də bir xalq olaraq bunu istəyirik. Mən öz adımdan bu ilin həmrəylik ili olmasını çox müsbət qəbul edirəm və bu ili birlik bərabərlik ili elan etməsinə görə cənab Prezidentimizə təşəkkür edirəm. Həmrəylik, birlik, bərabərlik anlayışı islamda həmişə mövcud olubdur. Allah təala Peyğəmbərləri də bəşər tarixi boyu ona görə göndərib ki, insanlar birlik bərabərlik içərisində, sülh şəraitində yaşasınlar. Biz əslində bununla öz dini dəyərlərimizi də qorumuş oluruq. Dinimizi sevir, öyrənir, öyrədir, yaşayırıq. Buna baxmayaraq digər dinlərə və inanclara da hörmətlə yanaşırıq. Bu il həm də onunla yadda qalan bir il oldu ki, ölkəmizdə İslam Hərməylik Oyunları keçirildi. Bu oyunlarda ölkəmiz dünyada daha çox tanındı. Məhz bu baxımdan da cənab prezidentimizin bu ili həmrəylik ili elan etməsi bir çox yönlərdən bizə xeyir gətirəcəkdir. Bu eyni zamanda tək bizim ölkəmizdə islamın yox, bütün dünyada olan dinlərin islama olan münasibətini dəyişdi. Başqa dinlərin nümayəndələri Azərbaycanda olan islam oyunları zamanı bir daha bu dinin necə mükəmməl din olduğunu əyani şəkildə gördülər. Həmçinin ölkəmizin necə tolerant, multukultural və həmrəy olduğunu bütün dünya gördü. İslama qarşı yönələn mənfi fikirlər

müsbət yöndə dəyişibidr. Azərbaycan bir ölkə olaraq islamın mahiyyətini bütün dünyada tanıtdırdı. Bu məsələdə ölkə müsəlmanları da cənab prezidentin ətrafında sıx birləşərək birlik və bərabərlik nümayiş etdirdilər. Hər bir azərbaycanlı gücü, bacrığı çatan qədər dinimizin, ölkəmizin dünyada daha yaxşı tanınması üçün var gücü ilə bundan sonra da çalışmalıdır. Bu məsələdə Azərbaycan bütün dünyada nümunə olmalıdır. Bunu da ümid edirik ki, hər kəs bacardığı qədər buna çalışacaqdır. Xüsusi ilə biz çalışmalıyıq ki, bu illər ərzində məzhəblər arası münaqişələrə səbəb olacaq sözlərdən və əməllərdən uzaq qalaq. Vətəndaşlar arasında ayrıseçkilik salacaq müxtəlif inanc fərqliliklərinə əhəmiyyət verməməyə çalışaq. Doğru bildiklərimizi də qarşı tərəfin qəlbinə dəymədən, qarşılıqlı hörmət əsasında aramızda müzakirə edə bilərik. Bildiyimiz kimi İslam dinində məzhəblərə bölünmək bəyənilmir. Allah təala Qurani Kərimdə bildirmişdir ki, məhzəblərə və firqələrə bölünməyin. Hamılıqla Allahın ipindən möhkəm yapışaraq birlikdə mehriban olun. Biz də Allah təalanın bizdən istədiklərini etməli və böyüklərimizə qarşı hörmətli davranmalıyıq, balacalarımızla isə şəfqət və sevgi ilə keçinməliyik.

Həqiqət yolunda möhkəm durmaq və gələcək nəsilləri yanlış və İslama ya- bançı təfsirlərdən uzaq tutmaq üçün övladlarımızı uşaqlıqdan həyatımızın mə- nasını təşkil edən əcdadlarımızın dini ilə yaxından tanış etməliyik (1, s.3). Məhz bu gün bunun üçün xüsusi şərait vardır. Ancaq insanlar tənbəllikdən, ya da müəyyən problemlərdən övladlarının tərbiyəsində, dini maairfləndirilməsinə səhlənkarlığa yol verirlər.

Övladlarımıztəmizvarağaoxşayırvəonunüzərindəancaqyaxşı şeyləri əks etdirməliyik. Onların saf qəlbləri qiymətli mirvariyə bənzəyir, üzərində çəkdiyimiz hər bir naxışı qəbul etməyə hazırdırlar. Hədisdə deyilir ki, hər bir valideynin öz övladına bəxş etdiyi ən qiymətli hədiyyə düzgün mənəvi- əxlaqi tərbiyədir. Allah rəsulu (ona allahın salamı olsun) deyir ki, bütün uşaqlar həqiqi dini və düzgün yolu qəbul etməyə hazır vəziyyətdə doğulur və onların müsəlman, iudey, xristian, yaxud atəşpərəst olmaları valideynlərindənasılıdır (1, s. 3). Övladlarımıza öyrədəcəyimiz milli-mənəvi dəyərlər bizim islam həmrəyliyimizin qarantı olacaqdır.

Bu baxımdan islamın ilk mərhələsi ilə bağlı yazılmış əsərlərin öyrənilməsi daha böyük maraq doğurur. Bu dövrün ictimai-siyasi və mədəni həyatı ilə bağlı olan abidələrin araşdırılması, Məhəmməd Peyğəmbər (s) və onun səhabələrinin islamın qələbəsi uğrunda apardıqları mübarizənin tarixi həqiqətlərinin üzə çıxarılması, Peyğəmbərin (s) öz səhabələrinə göstərdiyi hədsiz isti və doğma münasibətini (bax: 14; 39; 49; 50; 59; 122; 91; 77) işıqlandırmaq islam tarixi ilə bağlı deyilmiş yanlış və qərəzli fikirlərin təkzib edilməsi üçün olduqca vacib məsələlərdəndir.

Mustafa Asim Köksal "İslam tarixi" adlı çoxcildli əsərinə yazdığı müqəddimədə haqlı olaraq belə yazır: "İtaliya şərqşünası Leone Kaetaninin yazdığı, daha doğrusu, bir çox şərqşünas, professor və rahiblərin yardımıyla ona yazdırıldığı (islam tarixini) incələmək və səhvlərini ortaya qoymaqla məşğul olduğum vaxt, Peyğəmbərimiz əleyhissalamın həyatına və islama aid məlumatları, başda Qurani Kərimlə hədis və sünnət məcmuaları olmaqla, əsas qaynaqlarımızdan toplayıb yaymaq və xarici tərcüməçiləri aradan çıxarmaq üçün duyduğum şiddətli ehtiyac və arzudan doğmuşdur" (2, s. 4). Məhz bu cür araşdırmalar sayəsində bizlər bu gün islam hərməyliyinin, islamın digər dinlərlə həmrəyliyinin əsaslarını öyrənib tətqiq edə bilərik.

Ədəbiyyat :

1. 1.Həsənov Ə. B. Müasir cəmiyətdə islam. - Bakı : MBM, 2014.
2. 2.Həsənov Ə. B. Salman əl-Farisinin erkən islam tarixində rolu. – Bakı : Elm və təhsil, 2015.

СОВРЕМЕННАЯ МОДЕЛЬ ИСЛАМСКОЙ СОЛИДАРНОСТИ В АЗЕРБАДЖАНЕ

Резюме

В статье определяется важность Ислама в наше время, подчеркивается, что толерантность в Исламе подразумевает уважение веры и культуры другого человека. Религия Ислам, согласно канонам Священного Корана, несёт только добро, мир и согласие.

MODERN MODEL OF ISLAMIC SOLIDARITY IN AZERBAJAN

Sammary

The article defines the importance of Islam in our time, emphasizes that tolerance in Islam implies respect for the faith and culture of another person, the religion of Islam, according to the canons of the Holy Qur'an, bears only good, peace and harmony